

GLOSA

Stephen King in slovenski provincializem

Česa se kot hudič boji slovenski humanistični intelektualec – pisatelj, pesnik, filozof, psiholog, zgodovinar, psihoanalitik? Strah ga je predvsem dveh kleči. Razlogi za izbiro tičijo deloma v generaciji, deloma v stroki.

Prvič, generacijski sindrom. Za razumnike srednje in starejše generacije je največja groza v tem, da bi jih lahko kdo obsodil za anacionalnost, tako rekoč za dežmanovski sindrom. Tema je zanimiva, vendar si jo prihranimo za kakšno drugo priložnost.

Drugič, stroka in spet, hočeš nočeš, generacijska travma. Muka slovenske fizične majhnosti, strah pred provincializmom. Zlasti mlajša in najmlajša generacija občutita zgoljslovenstvo kot najhujšo grožnjo. Geslo dneva je skrajno preprosto: za vsako ceno stopati v korak s svetom. Svet pa ni nekaj heterogenega in pisanega, svet je to, kar diktira Amerika. Kaj bi z evropsko tradicijo, zakompleksani in nedvomno sterilni Andy Warhole je zvezdnik številka ena. Če se že Francozi, Italijani, Nemci (da o Špancih in Skandinavcih ne govorimo) počutijo kot živi mrtveci, kot slepo črevo novodobnih planetarnih trendov, potem smo Slovenci še v toliko večji stiski. Kaj bi sami s sabo, edina rešitev je v čimvečji zvestobi trenutni svetovni-ameriški konjunkturi.

Mimogrede, da ne bi imeli kompleksa manjvrednosti, tovrstna histerija je temeljito okužila ves pacifiški bazen, od Japoncev do južnih Korejcev, in to v razsežnostih, ki se celo nam kažejo kot paranoične.

Lahko je biti načelno pameten. Nikomur se ne zameriš in povrh vsega si še sam s sabo zadovoljen. Zato bi se lotil konkretnega zgleda, pa naj si magari spet prislužim nalepko nepopravljivega konservativca (prav v tej reviji sem si to breme že naložil v zvezi z disidentstvom zoper rožnato uspešnico Umberta Eca).

Stephen King je dandanes tako rekoč sinonim uspešnega pisatelja. (Lahko bi se lotil tudi Roberta Ludluma ali še koga drugega, osnovni princip je isti...) Najprej z romani in potem še s filmi je suvereno zakraljeval na ameriškem in, logično, svetovnem tržišču. Samo po sebi nič posebnega. Navsezadnje je že Jan Fleming s povsem stupidnim romančičem *Casinò Royal* v petdesetih letih hladne vojne postal uspešnejš prek vseh meja. Pota do uspešnic so na moč različna in sila zanimiva, a spet mi ne gre za to. Zanima me percepcija Stephena Kinga – kot paradigme – na Slovenskem. Prebral sem dva Kingova prevoda – *Cujo in Mačje pokopališče* – oba izpod prevajalskih peres vrhunskih mladih slovenskih književnikov. Opravičujem se, če sem zgrešil še kakšen morebiten slovenski prevod. Obe knjigi sem prebral predvsem zaradi tega, ker je slovenska mlada, čez vse izobrazena in kultivirana literarna generacija iz Kinga naredila pravega kulturnega avtorja. To je tisto pravo. Žanr kot postmodernistični prijem ali nekaj podobnega. Fascinacija s Kingom je šla tako daleč, da so se mu poklonili celo univerzitetni profesorji in akademiki. Menda je treba slediti modi, če se človek noče znajti na smetišču zgodovine. (Kot bi rekli stari levičarji, ki obvladajo vlak zgodovine in iščejo eliksir večne mladosti.) Pa ne bi dolgovezil. O vsem tem pišem zato, ker sta me Kingova romana zares šokirala. Gre namreč za pisanje po najbolj transparentnih pravilih ameriške šole literature kot obrti. King je pogruntal, da je za Američane družina – družinska sreča, nezvestoba, prešuštvo, srednji razred itd. – travmatična točka. Zadevo je zasolil s pravo dozo

žanra-horrorja, da je prišel do nujno potrebnega suspenza, in torta je narejena. V tem ni nič slabega, Anne in Serge Golon pa Jackie Collins pa še marsikdo drug Kingu ne sežejo do kolen. Problem je drugje. V slovenski travmi, ki hoče iz uspešnega pisca bestsellerjev narediti blaženi vzor in vzorec. Nekaj izkušenj z literarno zgodovino in teorijo vendarle imamo. In vsak povprečen diplomirani komparativist bo moral za malo malico, tako rekoč kot popoldansko literarno vajo, analizirati Kingovo literaturo do njenih zadnjih, niti najmanj skritih postopkov. Gre seveda le za postopke. In tu mi je nelagodno. Ko J. M. Simmel napiše svojih dvajset (uspešnih) knjig, se nikomur niti ne ljubi, da bi razkrival njegovo pisateljsko tehnologijo, tako razvidno je vse skupaj. Ko pa se istega poloti Stephen King, vsi padejo na kolena.

Z eno besedo, strah pred provincializmom je gotovo bližnjica v najhujši provincializem. Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in bogu, kar je božjega. V redu. Samo nikar biti bolj papeški od papeža. Uspeh je uspeh, literatura pa literatura. Bo kdorkoli za ceper bolj svetovljanski, če bo ves svoj teoretski arzenal vpregel samo zato, da bi bil za vsako ceno *up to date*? Lahko se duhovno preselimo v New York ali Kalifornijo, ampak kolikor vem, se v zgodovini selitve duš niso kaj posebno obnesle.

Naj mi bo dopuščen ščepec konservativnosti in ljudomile distance.

Jaša Zlobec

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

V dvojni številki (7–8) zagrebškega Foruma je njegov glavni in odgovorni urednik pesnik Slavko Mihalič prevedel dvajset pesmi Marka Kravosa s skupnim naslovom po eni izmed njih *Po porazu, po magi*. Slavko Mihalič, ki je izkušen prevajalec slovenske poezije, se je pri izboru Kravosovih pesmi odločil za nekoliko širši časovni razpon. Sicer pa je ta številka tudi v znamenju osemdesetletnice Petra Šegedina, ki ima v uvodu objavljeno zgodbo z naslovom *Ničnost, gnezdo svetov*, posvečeno Radoslavu Tasovcu; ta je pisal v prvi polovici stoletja. »*A pokojna Pavulina*« – s tem naslovom, ki označuje značilne začetke Šegedinovih novel, se oglašja Ivo Frangeš, ki je tako kot Tomislav Sabljak svojo v nadaljevanju objavljeno *Epifanijo nedeljskega popoldneva* Petra Šegedina prebral na posvetovanju v Društvu hrvaških književnikov. To društvo objavlja tudi svojo izjavo ob napetih mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji, političnih procesih in zlorabah pooblastil.

Ob dvestopetdesetletnici rojstva Dositeja Obradovića prinaša dvojna številka (7–8) sarajevskega Izraza prispevek Vojislava Maksimovića o Obradovićevih pismih v literarni obliki. Kosta Milunović v svojem prispevku razčlenja medsebojna razmerja in spopade med Dositejem Obradovićem in Vukom Karadžićem. O Dositeju Obradoviću in ruskih basnopisih njegovega časa piše Milica Mili-dragović, Vladeta Vuković pa je napisal prispevek o Dositeju Obradoviću kot prosvetitelju. Fatima Muminović razmišlja o kritiško esejističnih meditacijah Josipa Vidmarja, pri čemer posebej razčlenja njegove oblike nastopanja, kot so esej, meditacija in polemika. Fatima Muminović je med drugih zapisala: »Vidmar, na eni strani svobodnjak po naravi, na drugi moralist, si prizadeva za estetsko načelo, da se začenja prava poezija pri naravi, da pa je razumsko razlaganje poezije malone jalovo opravilo. S tem v zvezi je širina njegove estetike, da se nadarjenost pojavlja na prostranstvu duha, kjer in kadar mu je drago, kar je izzvalo nespোরazum na strani številnih estetikov in ideologov, ki vidijo edini namen umetniškega ustvarjanja v uporabni vlogi težnje. Dejstvo, da je Vidmar